

DELEGATURA UOKiK W KATOWICACH

Katowice, dnia 10. 05. 2006r.

RKT – 61 – 24 /06/AD

DECYZJA Nr RKT - 24/2006

Stosownie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. 2005r. Nr 244, poz. 2080) i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 ze zm.), po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, przeciwko Januszowi T., prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą Firma Usługowo – Handlowa - Biuro Turystyczne „TOP” w Chorzowie, ul. (...),

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

I. Na podstawie art. 23 c ust. 1 w związku z art. 23 a ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę** polegającą na nieudzielaniu konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji poprzez niezawieranie w umowach o świadczenie usług turystycznych z konsumentami informacji na temat numeru, pod jakim przedsiębiorca został wpisany do rejestru organizatorów turystyki i pośredników turystycznych, wbrew obowiązкови określönemu w art. 14 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. o usługach turystycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004r. Nr 223, poz. 2268 ze zm.)

i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.

II. Na podstawie art. 23 e ust. 2 w związku z art. 23 a ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę** polegającą na niezawieraniu w umowach o świadczenie usług turystycznych z konsumentami informacji na temat terminu zawiadomienia organizatora imprezy turystycznej o przeniesieniu przez klienta uprawnień i obowiązków na inną osobę spełniającą warunki uczestnictwa w tej imprezie, wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 14 ust. 2 pkt 7 b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. o usługach turystycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004r. Nr 223, poz. 2268 ze zm.)

i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 17. 11. 2005r.

III. Na podstawie art. 23 e ust. 2 w związku z art. 23 a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za naruszające zbiorowe interesy konsumentów praktyki polegające na:**

1. nałożeniu na konsumentów, na wypadek odstąpienia od umowy i wskazania osoby trzeciej spełniającej warunki uczestnictwa w imprezie turystycznej, obowiązku uiszczenia opłaty manipulacyjnej, wbrew regulacji zawartej w art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. o usługach turystycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004r. Nr 223, poz. 2268 ze zm.),

2. stosowaniu w *Warunkach uczestnictwa Biura Turystycznego „TOP”* następującego zapisu: *„Tylko zadziałanie tzw. „sił wyższych” zwalnia Biuro od gwarancji niezmienności ceny imprezy turystycznej, będącej przedmiotem umowy: np. decyzje władz państwowych mające wpływ na ceny: paliw i transportu, żywności, opłat urzędowych i podatków”*, co jest sprzeczne z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. o usługach turystycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004r. Nr 223, poz. 2268 ze zm.)
i stwierdza się zaniechanie ich stosowania z dniem 17. 11. 2005r.

IV. Na podstawie art. 23 d w związku z art. 23 a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **nie stwierdza się** stosowania przez Janusza T. Firmę Usługowo – Handlową - Biuro Turystyczne „TOP” **praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów**, o której mowa w art. 23a ust. 1 tejże ustawy, polegającej na niedopełnieniu obowiązku zawarcia umów ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia na rzecz klientów, z którymi zawarto umowy o świadczenie usług turystycznych, wymaganych art. 14 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. o usługach turystycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004r. Nr 223, poz. 2268 ze zm.).

V. Na podstawie art. 72 w związku z art. 75 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów postanawia się zobowiązać Janusza T., prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Firma Usługowo – Handlowa - Biuro Turystyczne „TOP” do poniesienia kosztów niniejszego postępowania w wysokości 54 zł (słownie: pięćdziesiąt cztery złote).

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej organem antymonopolowym) przeprowadzono kontrolę wzorców umownych stosowanych przez organizatorów turystyki. W ramach przedmiotowego badania przeprowadzono postępowanie wyjaśniające w sprawie działalności Janusza T. (zwanego dalej przedsiębiorcą), prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Firma Usługowo – Handlowa - Biuro Turystyczne „TOP” w Chorzowie (RKT-402-48/05/AD). W toku przedmiotowego postępowania zapoznano się z treścią wzorca umownego stosowanego przez przedsiębiorcę przy zawieraniu z konsumentami umów o świadczenie usług turystycznych oraz z umowami tego rodzaju faktycznie zawartymi z konsumentami. W wyniku analizy zgromadzonego materiału dowodowego organ antymonopolowy powziął podejrzenie, że część zapisów umownych może być niezgodna z aktualnie obowiązującymi przepisami ustawy z dnia 23 kwietnia 1964r. Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 ze zm.) a także z zapisami ustawy o usługach turystycznych. W związku z tym, pismem z dnia 16. 06. 2005r. (RKT-62-46/05/AD) przedsiębiorca został wezwany do dobrowolnej zmiany stosowanych przez niego zapisów, w tym do zaniechania stosowania niżej wymienionych praktyk. Jednocześnie przedsiębiorca został wezwany do przedstawienia w terminie 14 dni zmienionego wzorca umownego, określenia daty jego wejścia w życie. Z uwagi na brak odpowiedzi organ antymonopolowy wystosował monit. Pismem z dnia 12. 07. 2005r. przedsiębiorca poinformował o swoim stanowisku, zadeklarował wprowadzenie zmian obejmujących część kwestionowanych zapisów oraz wskazał, że zmiany te zostaną dokonane w najbliższym możliwym terminie, zaś w terminie trzech miesięcy biuro i jego agenci nie będą stosować warunków uczestnictwa w dotychczasowym brzmieniu. Przedsiębiorca nie wykazał, że zaprzestał stosowania w umowach z konsumentami spornych zapisów, ani nie określił ściśle daty, kiedy ewentualnie miałyby to nastąpić. W świetle powyższego organ antymonopolowy podjął decyzję o podjęciu wobec niego dalszych działań, w tym o wszczęciu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Postanowieniem nr 1 z dnia 04. 11. 2005r. (karta nr 1) wszczęto niniejsze postępowanie pod zarzutami naruszenia

przepisów ustawy o usługach turystycznych oraz ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (zwanej dalej także ustawą antymonopolową) poprzez:

- niezawieranie w umowach o świadczenie usług turystycznych z konsumentami informacji na temat numeru, pod jakim przedsiębiorca został wpisany do rejestru organizatorów turystyki i pośredników turystycznych, wbrew obowiązkowi z art. 14 ust. 2 pkt 1 ustawy o usługach turystycznych,
- niezawieranie w umowach o świadczenie usług turystycznych z konsumentami informacji na temat terminu zawiadomienia organizatora imprezy turystycznej o przeniesieniu przez klienta uprawnień i obowiązków na inną osobę spełniającą warunki uczestnictwa w tej imprezie, wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 14 ust. 2 pkt 7 b ustawy o usługach turystycznych,
- niedopełnienie obowiązku zawarcia umów ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia na rzecz klientów, z którymi zawarto umowy o świadczenie usług turystycznych, co może być niezgodne z art. 14 ust. 3 ustawy o usługach turystycznych,
- nałożenie na konsumentów, na wypadek odstąpienia od umowy i wskazania osoby trzeciej spełniającej warunki uczestnictwa w imprezie turystycznej, obowiązku uiszczenia opłaty manipulacyjnej, co może stanowić naruszenie art. 16 ust. 3 ustawy o usługach turystycznych,
- stosowanie w *Warunkach uczestnictwa Biura Turystycznego „TOP”* następującego zapisu: *„Tylko zadziałanie tzw. „sił wyższych” zwalnia Biuro od gwarancji niezmienności ceny imprezy turystycznej, będącej przedmiotem umowy: np. decyzje władz państwowych mające wpływ na ceny: paliw i transportu, żywności, opłat urzędowych i podatków”*, który może być niezgodny z art. 17 ust. 1 ustawy o usługach turystycznych.

Postanowieniem nr 2 z dnia 04. 11. 2005r. (karta nr 3) zaliczono w poczet dowodów w niniejszym postępowaniu poświadczono za zgodność z oryginałami kopie dokumentów rejestrowych przedsiębiorcy (karty nr 8 – 11), wzoru Umowy – zgłoszenia (karta nr 12), kopię wzoru Zgłoszenia – umowy udziału w imprezie turystycznej (karta nr 13), kopię Warunków uczestnictwa Biura Turystycznego „TOP” (karta nr 14, zwanych dalej także warunkami uczestnictwa), trzech umów faktycznie zawartych z konsumentami (karty nr 15 – 16), kopię oferty (karta nr 19) oraz pism Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o sygnaturze RKT-402-48/05/AD (karty nr 5 – 6), a także pisma przedsiębiorcy z dnia 23. 04. 2005r. (karta nr 7).

W toku niniejszego postępowania, w piśmie z dnia 18. 11. 2005r. (karty nr 21 – 22) przedsiębiorca poinformował, że numer wpisu do rejestru organizatorów turystyki – zezwolenia jest przedstawiony w umowach zawieranych z klientami, jak i we wszystkich materiałach reklamowych (katalogi, witryny internetowe) i że jest to praktyka stosowana od 2001r. Powyższe zapewnienie zawarto także w piśmie przedsiębiorcy z dnia 09. 02. 2006r. (karty nr 146 – 147).

W piśmie z 18. 11. 2005r. Janusz T. odniósł się do zarzutu dotyczącego niewskazywania w umowach z konsumentami terminu, w jakim powinno dojść do zawiadomienia przedsiębiorcy o zmianie osoby uczestnika. Przedsiębiorca oświadczył, że stosowane przez niego warunki uczestnictwa zostały uzupełnione o zapis, w którym określono w/w termin, do czego doszło w wyniku zmiany zapisu pkt. 3.2., któremu nadano następującą treść: *„3.2. Nie pobiera się opłaty z tytułu rezygnacji, poza rzeczywistymi kosztami poniesionymi przez Biuro, jeżeli Uczestnik, odstępując od umowy wskaże osobę spełniającą wszelkie warunki udziału w imprezie, która przejmie umowne obowiązki. Przeniesienie uprawnień i obowiązków dopuszczalne jest w terminie 15 dni przed rozpoczęciem imprezy, a w przypadku wyjazdów wymagających załatwienia formalności wizowych 30 dni”*. Przedsiębiorca podniósł powyższą kwestię także w piśmie z dnia 09. 02. 2006r. (karty nr 146 – 147). Janusz T. oświadczył, że wszyscy klienci biura „TOP” - uczestnicy imprez zagranicznych – posiadają ważną polisę KL i NNW na dany obszar (karta nr 21). W odniesieniu do zarzutu dotyczącego stosowania

praktyki polegającej na nałożeniu na konsumentów obowiązku uiszczania opłaty manipulacyjnej w sytuacji, gdy dochodzi do zmiany osoby uczestnika, przedsiębiorca wskazał, że stosowany przez niego wzorzec umowy został zmieniony w niniejszym zakresie w ten sposób, że obecnie konsumenci są zobowiązani do zapłaty wyłącznie kosztów faktycznie poniesionych przez biuro w związku ze zmianą. Ponadto Janusz T. wskazał, że stosowany przez niego wzorzec w części regulującej kwestię zmiany ceny zmodyfikowano w ten sposób, że nadano mu następujące brzmienie: *„Wpływ na podwyższenie ceny imprezy mogą mieć tylko następujące okoliczności: wzrost kosztów transportu, wzrost opłat urzędowych, podatków lub opłat należnych za takie usługi, jak lotniskowe, załadunkowe lub przeładunkowe w portach morskich i lotniczych, wzrost kursów walut”* (karta nr 22).

W piśmie z 26. 11. 2005r. (l. dz. 236/BTT/05, karta nr 24) przedsiębiorca poinformował, że w 2004r. i w 2005r. miały miejsce przypadki przekazania praw i obowiązków wynikających z umów o świadczenie usług turystycznych osobom trzecim, lecz w żadnych z tych przypadków nie pobrano opłaty manipulacyjnej. W załączeniu do przedmiotowego pisma przesłano kopie umów faktycznie zawartych z konsumentami, kopie dokumentów ubezpieczenia oraz warunki umowy ubezpieczenia stosowane przez Unię Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. oraz Towarzystwo Ubezpieczeń Allianz Polska S.A., jakie obowiązują uczestników imprez organizowanych przez biuro podróży „TOP”. W związku z tym, że w/w kopie umów nie zostały poświadczane za zgodność z oryginałami, pismem z dnia 09. 12. 2005r. (karta nr 87) wezwano przedsiębiorcę do przekazania organowi antymonopolowemu umów faktycznie zawartych z konsumentami oraz umów ubezpieczenia od kosztów leczenia i następstw nieszczęśliwych wypadków ostatnio zawartych przez konsumentów w związku z udziałem w imprezie turystycznej organizowanej przez biuro podróży „TOP”. W załączeniu do pisma z dnia 14. 12. 2005r. (l. dz. 238/BTT/05, karta nr 83) przedsiębiorca ponownie przekazał warunki umów ubezpieczenia, a także kopie umów uczestnictwa w imprezach turystycznych oraz umów ubezpieczenia zawartych na rzecz konsumentów poświadczane za zgodność z oryginałami (karty nr 121 – 132). Na dowód tego, że wyżej określone zmiany zostały faktycznie wprowadzone przedsiębiorca przekazał umowy zawarte z konsumentami dnia 17. 11. 2005r. (karta nr 131), i dnia 22. 11. 2005r. (karta nr 128).

W piśmie z dnia 10. 01. 2006r. (l. dz. 002/BTT/06, karta nr 139) Janusz T. oświadczył, że zmieniony wzorzec był stosowany od dnia 24. 11. 2005r. do 01. 01. 2006r., a w załączeniu przesłał ten wzór umowy wraz z ogólnymi warunkami uczestnictwa (karta nr 140). W piśmie z dnia 10. 01. 2006r. (l. dz. 003/BTT/06, karta nr 137) przedsiębiorca zawiadomił, że od 02. 01. 2006r. posługuje się kolejnym wzorcem, który został przesłany w załączeniu (karta nr 138).

Organ antymonopolowy ustalił, co następuje.

Janusz T. prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą Firma Usługowo – Handlowa - Biuro Turystyczne „TOP” w Chorzowie, na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Prezydenta Miasta Chorzowa nr (...) (karta nr 8) oraz zgodnie z wpisem do Rejestru Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych pod numerem 357 (karta nr 11).

W toku niniejszego postępowania organ antymonopolowy ustalił, że w umowach zawieranych z konsumentami przedsiębiorca nie zamieszcza informacji na temat numeru, pod jakim został on wpisany do rejestru organizatorów turystyki i pośredników turystycznych. W zamian za to w umowach oraz w warunkach uczestnictwa wskazuje się, że przedsiębiorca posiada zezwolenie na działalność w zakresie organizacji imprez turystycznych nr 357 z dnia 01. 03. 01r. wydane przez Wojewodę Śląskiego (karty nr 12, 14 – 16, 18, 128, 131, 138 i 147), a w części umów informowano, że przedsiębiorca posiada koncesję organizatora turystyki numer 357 (karty nr 15 – 16).

Analiza umów faktycznie zawartych z konsumentami (karty nr 15 – 16) wykazała, że w umowach tych nie wskazywano, w jakim terminie przedsiębiorca powinien zostać poinformowany o zmianie uczestnika imprezy, tj. o przeniesieniu przez konsumenta praw i obowiązków z zawartej przez niego umowy o świadczenie usług turystycznych na inną osobę. Pismem z dnia 14. 11. 2005r. (karta nr 21) Janusz T. poinformował, że stosowany przez niego wzorzec umowy poddano modyfikacji, w wyniku której we wzorcowej umowie zamieszczono zapis mówiący o tym, że biuro turystyczne powinno zostać poinformowane o przeniesieniu przez klienta praw i obowiązków z umowy na inną osobę w terminie 15 dni przed rozpoczęciem imprezy, a w przypadku wyjazdów wymagających załatwienia formalności wizowych w terminie 30 dni. Zgodnie z oświadczeniem przedsiębiorcy zawartym w piśmie z dnia 10. 01. 2006r. (l. dz. 002/BTT/06, karta nr 139) wzorzec ten wprowadzono w życie dnia 24. 11. 2005r. Umowy faktycznie zawarte z konsumentami wykazały, że w pkt. 3.2. Warunków uczestnictwa zawarto następujący zapis: „(...) *Przeniesienie uprawnień i obowiązków dopuszczane jest w terminie 15 dni przed rozpoczęciem imprezy, a w przypadku wyjazdów wymagających załatwienia formalności wizowych do 30 dni*” (karty nr 128 i 131 – umowa zawarta odpowiednio dnia 22 i 17. 11. 2005r., a więc przed deklarowanym terminem wprowadzenia w życie nowych Warunków uczestnictwa). Analogiczny zapis do zacytowanego powyżej zamieszczono w Warunkach uczestnictwa obowiązujących od 02. 01. 2006r. (karta nr 138).

Zgodnie z treścią pkt. 3. 2. Warunków uczestnictwa, jakie organ antymonopolowy otrzymał w toku postępowania wyjaśniającego, przedsiębiorca zastrzegł, że w przypadku, gdy klient odstępując od umowy przekaże przysługujące mu z mocy tej umowy prawa i ciążące na nim obowiązki, nie zostaną pobrane koszty rezygnacji, poza opłatą manipulacyjną w wysokości 5% kosztów, jednak nie mniej niż 50 zł (karty nr 12 – 16). W przypadkach, gdy następowało przeniesienie praw i obowiązków wynikających z umów o świadczenie usług turystycznych na osoby trzecie, które miały miejsce w 2004 i w 2005r., nie została pobrana opłata manipulacyjna (karta nr 24). Ponadto przedsiębiorca dokonał zmiany w stosowanych przez niego Warunkach uczestnictwa, w wyniku której kwestionowany przez organ antymonopolowy zapis został zmieniony w ten sposób, że zastąpiono go postanowieniem o treści: „*Nie pobiera się opłaty z tytułu rezygnacji, poza rzeczywistymi kosztami poniesionymi przez Biuro, jeżeli Uczestnik, odstępując od umowy wskaże osobę spełniającą wszelkie warunki udziału w imprezie, która przejmie umowne obowiązki. (...)*”.

W pkt. 3.3. wskazano, że za nieuiszczoną część kosztów imprezy turystycznej oraz koszty poniesione przez biuro w wyniku zmiany uczestnika, odpowiada solidarnie uczestnik i osoba przejmująca jego obowiązki.

Wprowadzenie w życie powyżej przedstawionych zapisów potwierdziła analiza umów faktycznie zawartych z konsumentami w listopadzie 2005r. (karty nr 128 i 131). Identyczne postanowienie zawarto również we wzorcu umownym obowiązującym od 02. 01. 2006r. (karta nr 138).

Niniejsze postępowanie administracyjne wszczęto pod zarzutem stosowania zapisu, na mocy którego dopuszczalna była zmiana ceny imprezy turystycznej z powodu działania siły wyższej, tj. np. z uwagi na decyzje władz państwowych mające wpływ na ceny paliwa i transportu, żywności, opłat urzędowych i podatków. Zapis, który to umożliwił był zawarty w pkt. 2.9. Warunków uczestnictwa (karty nr 12, 14 – 16). W toku niniejszego postępowania przedsiębiorca wskazał, że aktualnie zmiana wysokości ceny może być spowodowana wyłącznie następującymi okolicznościami: wzrostem kosztów transportu, wzrostem opłat urzędowych, podatków lub opłat należnych za takie usługi, jak lotniskowe, załadunkowe lub przeładunkowe w portach morskich i lotniczych, wzrostem kursów walut (karta nr 22). Stosowna klauzula modyfikacyjna została zamieszczona w pkt. 2.11 Warunków uczestnictwa

(karta nr 128, 131, 140). Identyczne postanowienie zawarto we wzorcu umownym wprowadzonym w życie dnia 02. 01. 2006r. (karta nr 138).

W pkt. 2.13 Warunków uczestnictwa wskazano, że w przypadku wyjazdów indywidualnych (bez pilota) ubezpieczenie nie wchodzi w cenę imprezy i uczestnik wykupuje polisę w biurze lub u jego agenta (karty nr 12, 15 – 16). Z uwagi na powyższe organ antymonopolowy powziął podejrzenie, że przedsiębiorca mógł się dopuścić naruszenia obowiązku zawierania na rzecz konsumentów umów ubezpieczenia od kosztów leczenia i następstw nieszczęśliwych wypadków. W ramach tego postępowania przedsiębiorca oświadczył, że do niniejszego obowiązku podchodzi ze szczególną starannością i wszyscy uczestnicy organizowanych przez niego wycieczek zagranicznych są objęci ubezpieczeniem (karta nr 21). Przedsiębiorca przekazał przykładowe umowy ubezpieczenia, jakie zostały zawarte na rzecz klientów (karty nr 121 – 123). Niezależnie od tego przedsiębiorca dokonał zmiany w stosowanych przez niego Warunkach uczestnictwa, która polegała na tym, że budzący wątpliwości zapis zastąpiono następującym sformułowaniem: *„Biuro zobowiązuje się do zawarcia umowy ubezpieczenia na rzecz Uczestnika z tytułu kosztów leczenia i następstw nieszczęśliwych wypadków (polisa znajduje się u pilota grupy). Dla wyjazdów indywidualnych Uczestnik ma prawo wybrać ubezpieczyciela i typ polisy”* (karty nr 128 – 129, 138, 140).

W toku niniejszego postępowania organ antymonopolowy zważył, co następuje.

Do umów o świadczenie usług turystycznych stosuje się przepisy ustawy o usługach turystycznych. Ustawa ta w art. 14 ust. 2 zawiera katalog informacji dotyczących przedsiębiorcy, imprezy turystycznej, jak również wykonywania uprawnień wynikających z zawieranej umowy, które powinny zostać zawarte w umowie o świadczenie usług turystycznych. Ustawa ta przewiduje m. in. na mocy art. 14 ust. 2 pkt 1, że umowa o świadczenie usług turystycznych powinna określać numer, pod jakim przedsiębiorcę wpisano do rejestru organizatorów turystyki, a na mocy art. 14 ust. 2 pkt 7b termin zawiadomienia organizatora imprezy turystycznej o przeniesieniu przez klienta uprawnień i obowiązków na inną osobę spełniającą warunki uczestnictwa w danej imprezie. W art. 14 ust. 3 powyższej ustawy określono, że organizator ma obowiązek zawarcia umów ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia na rzecz klientów – uczestników organizowanych przez niego imprez turystycznych. Art. 16 ust. 3 ustawy o usługach turystycznych określa zakres ciężarów, do poniesienia jakich są zobowiązane osoby odstępująca od umowy i wstępująca w jej miejsce. W art. 17 ust. 1 przedmiotowej ustawy zawarto wyliczenie okoliczności, które mogą uzasadniać zmianę wysokości ceny imprezy, co do udziału w której zawarto już umowę.

Art. 23 a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stanowi, że *„1. Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. 2. Za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów”*.

By doszło do naruszenia art. 23 a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów muszą zostać kumulatywnie spełnione dwie przesłanki tj.:

- określone działanie przedsiębiorcy musi nosić znamiona bezprawności oraz
- działanie to musi godzić w zbiorowe interesy konsumentów.

Pierwsza przesłanka zostaje spełniona, gdy przedsiębiorca podejmuje działania sprzeczne z prawem tj. zakazane ustawą lub, gdy niedopełnia ciążącego na nim obowiązku. Druga z

przesłanek jest spełniona, gdy dane działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów, jako zbiorowości. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów chroni interesy ogółu konsumentów, większej ich grupy. Ustawa antymonopolowa w odniesieniu do konsumentów chroni interesy nieograniczonej liczby podmiotów, których nie da się zidentyfikować, interesy konsumentów, jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym.

W przypadku, gdy dochodzi do naruszenia art. 23 a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, organ antymonopolowy na mocy art. 23 c ust. 1 tej ustawy uznaje określoną praktykę za naruszającą zbiorowe interesy i nakazuje zaniechanie jej stosowania. W przypadku, gdy przedsiębiorca zaniechał stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, stosownie do art. 23 e ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydaje decyzję stwierdzającą zaniechanie stosowania określonej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. W sytuacji, gdy nie zachodzą okoliczności określone w art. 23 a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, organ antymonopolowy wydaje decyzję, w której stwierdza, że dana praktyka nie narusza zbiorowych interesów konsumentów.

I. Art. 14 ust. 2 pkt 1 ustawy o usługach turystycznych nakłada obowiązek zamieszczania w umowach informacji na temat numeru, pod jakim organizator imprezy, której dotyczy umowa, został wpisany do rejestru organizatorów turystyki i pośredników turystycznych. W niniejszym przypadku przedsiębiorca nie dopełnił przedmiotowego obowiązku. Analiza kopii Warunków uczestnictwa Biura Turystycznego „TOP” oraz umów faktycznie zawartych z konsumentami, których integralną część stanowią w/w warunki uczestnictwa, wykazała, że w części zatytułowanej „Postanowienia ogólne” zawarto następujący zapis: „(...) *Biuro oświadcza, że posiada zezwolenie na działalność w zakresie organizacji imprez turystycznych nr 357 z dnia 01. 03. 01 wydane przez Wojewodę Śląskiego (...)*” (karty nr 12, 14 – 16, 18, 128, 131). Jednocześnie we wzorze Umowy – zgłoszenia (karta nr 12) oraz w umowach faktycznie zawartych z jego wykorzystaniem (karty nr 15 – 16, odpowiednio umowy z 01. 04. 2005r. i z 21. 03. 2005r.) w prawym górnym rogu zawarto następującą informację: „*Koncesja organizatora turystyki nr 357*”. Także w umowie zawartej dnia 17. 11. 2005r. (karta nr 131) przedsiębiorca wskazał na numer posiadanej przez siebie koncesji organizatora turystyki. W umowie zawartej z konsumentem dnia 22. 11. 2005r. (karta nr 128), w miejscu, gdzie w w/w umowach zawarto dane dotyczące koncesji, zamieszczono zapis o brzmieniu: „*Zezwolenie Organizatora Turystyki nr 357*”. Informacje o numerze zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej zawarto także we wzorcach umów stosowanych przez przedsiębiorcę od listopada 2005r. (karta nr 140) i od stycznia 2006r. (karta nr 138). W tym miejscu należy zauważyć, że ani w umowach o świadczenie usług turystycznych z konsumentami, ani w ogólnych warunkach nie wskazuje się numeru, pod jakim Janusz T., prowadzący Biuro Turystyczne „TOP” został wpisany do rejestru organizatorów turystyki i pośredników turystycznych.

Zgodnie z art. 23 a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Za zbiorowy interes konsumentów nie uważa się sumy interesów indywidualnych poszczególnych konsumentów. Niedozwoloną praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów może być m. in. niedopełnienie obowiązku polegającego na udzielaniu konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji. W niniejszym przypadku działanie przedsiębiorcy można niewątpliwie zaklasyfikować jako bezprawne, co wynika z faktu, że nie wykonał on nakazu płynącego z art. 14 ust. 2 pkt 1 ustawy o usługach turystycznych.

W związku z tym, że brak jest informacji, którą zgodnie z w/w przepisem ustawy o usługach turystycznych przedsiębiorca powinien zawrzeć w umowie o świadczenie usług turystycznych, a zamiast niej wskazuje się na numer zezwolenia, a w niektórych umowach na

numer koncesji, należało stwierdzić, że przedsiębiorca stosuje praktykę polegającą na nieudzielaniu konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji. Wskazanie numeru, pod jakim organizator figuruje w określonym rejestrze służy poinformowaniu konsumentów, gdzie mogą uzyskać informacje na temat interesującego ich podmiotu. Powyższe umożliwia także ustalenie pełnych danych określających przedsiębiorcę, ustalenie, czy jest on uprawniony do prowadzenia działalności organizatora turystyki oraz, czy posiada wymaganą prawem gwarancję bankową lub umowę ubezpieczenia w zakresie pokrycia kosztów powrotu klienta do kraju, w wypadku gdy organizator turystyki wbrew obowiązkowi nie zapewnia tego powrotu, a także na pokrycie zwrotu wpłat wniesionych przez klientów w razie niewykonania zobowiązań umownych. Niemożność weryfikacji w/w danych niekorzystnie wpływa na sytuację konsumentów. W tym miejscu należy podkreślić, że obecnie nie jest wymagane uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności organizatora turystyki. Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy o usługach turystycznych działalność z zakresu organizowania imprez turystycznych jest działalnością regulowaną, tj. nie jest wymagane posiadanie koncesji ani zezwolenia na jej prowadzenie, lecz konieczne jest uzyskanie wpisu we właściwym rejestrze. Zgromadzony materiał dowodowy jednoznacznie wskazuje na to, że przedsiębiorca nie zawiera w umowach o świadczenie usług turystycznych z konsumentami informacji na temat numeru, pod jakim został wpisany do w/w rejestru. Przedsiębiorca prowadzi działalność gospodarczą polegającą na świadczeniu usług turystycznych. Grupa konsumentów, którzy zawierają umowy z tym przedsiębiorcą ulega nieustannym zmianom, jej składu osobowego nie można jednoznacznie określić, a potencjalnie każdy może stać się jego klientem. W związku z tym organ antymonopolowy stwierdził, że praktyka stosowana przez Janusza T. ma wpływ na nieograniczoną liczbę konsumentów, a tym samym godzi w ich zbiorowe interesy konsumentów.

W świetle wyżej przedstawionych okoliczności należało uznać, że przedsiębiorca dopuścił się naruszenia art. 23 a ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Z tego względu orzeczono, jak w pkt. I niniejszej decyzji.

II. Przedsiębiorca nie zawierał w umowach z konsumentami informacji na temat terminu zawiadomienia organizatora imprezy turystycznej o przeniesieniu przez klienta uprawnień i obowiązków na inną osobę spełniającą warunki uczestnictwa w tej imprezie, co było niezgodne z art. 14 ust. 2 pkt 7 b ustawy o usługach turystycznych. Z uwagi na powyższe działanie przedsiębiorcy należało uznać za bezprawne. Konsekwencją tego było również naruszenie art. 23 a ust. 2 ustawy antymonopolowej, z którego wynika obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji. Kwestionowane zachowanie przedsiębiorcy godziło także w interesy konsumentów w ten sposób, że nie wiedzieli oni do kiedy mogą realizować przysługujące im z mocy prawa uprawnienie. W wyniku tego mogło dochodzić do sytuacji, w których konsumenci zostali pozbawieni przedmiotowego uprawnienia, kiedy dokonywali stosownego zgłoszenia po terminie, jaki przedsiębiorca przyjął jako ostateczny, a w którym można było dokonać zmian. Uwzględniając powyższe okoliczności organ antymonopolowy stwierdził, że praktyka wskazana w niniejszym punkcie decyzji godziła w interesy konsumentów. Jak wykazano w pkt. I tej decyzji działanie przedsiębiorcy godziło w zbiorowe interesy konsumentów. Na tej podstawie stwierdzono, że doszło do naruszenia art. 23 a ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W toku niniejszego postępowania przedsiębiorca poinformował, że dokonał zmiany w stosowanym przez siebie wzorcu umownym, która polegała na tym, że został wprowadzony zapis mówiący o tym, że biuro turystyczne powinno zostać poinformowane o przeniesieniu przez klienta praw i obowiązków z umowy na inną osobę w terminie 15 dni przed rozpoczęciem imprezy, a w przypadku wyjazdów wymagających załatwienia formalności wizowych w terminie 30 dni (karta nr 21). Wzorec zawierający uzupełniony zapis wprowadzono w życie z dniem 24. 11. 2005r. (karta nr 139). W tym miejscu należy jednak zauważyć, że postanowienie o nowym brzmieniu zawarto już w umowach z konsumentami z

17 i 22. 11. 2005r. (odpowiednio karty nr 131 i 128). Analogiczny zapis zamieszczono także w Warunkach uczestnictwa obowiązujących od dnia 02. 01. 2006r. (karta nr 138). Uwzględniając powyższe okoliczności, na podstawie art. 23 e ustawy antymonopolowej należało stwierdzić, że przedsiębiorca stosował niedozwoloną praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów oraz zaniechał jej stosowania z dniem 17. 11. 2005r.

III.

1. Zgodnie z art. 16 ustawy o usługach turystycznych konsumenci mogą bez zgody organizatora turystyki odstąpić od umowy przekazując wynikające z niej prawa i obowiązki osobie trzeciej, która spełnia warunki udziału w danej imprezie. Przeniesienie jest skuteczne, jeśli klient powiadomi organizatora o dokonanej zmianie w terminie określonym w umowie. Wówczas osoba odstępująca od umowy i wstępująca w jej miejsce odpowiadają solidarnie za nieuiszczoną część ceny imprezy i za koszty poniesione przez organizatora w związku z taką zmianą. Ustawodawca wyraźnie wymienił we wskazanym przepisie, jakie ciężary spoczywają na konsumentach. Wbrew temu przedsiębiorca zastrzegł na swoją rzecz obowiązek wniesienia opłaty manipulacyjnej w związku ze zmianą osoby uczestnika. Powyższe było niezgodne z art. 16 ust. 3 ustawy o usługach turystycznych, a tym samym została spełniona pierwsza z przesłanek wymienionych w art. 23 a ust. 1 ustawy antymonopolowej, tj. działanie przedsiębiorcy było bezprawne. W tym miejscu należy podkreślić, że zgodnie z w/w przepisem ustawy o usługach turystycznych w przypadku zaistnienia rozważanej w tym punkcie sytuacji przedsiębiorca jest uprawniony do obciążenia klientów kosztami, jakie faktycznie poniósł w związku z dokonaną zmianą. Wysokość opłaty manipulacyjnej została określona na poziomie 5% kosztów z zastrzeżeniem, że nie może to być kwota niższa niż 50 zł. W tym miejscu należy wskazać, że nie określono wyraźnie o jakie koszty chodzi. Z przedstawionej konstrukcji wynika, że przedsiębiorca mógł pobierać przedmiotową opłatę w wysokości minimum 50 zł, bez względu na to, czy poniósł wydatki w związku ze zmianą osoby uczestnika, a jeśli poniósł, to bez względu na ich rzeczywistą wysokość. Nie ma znaczenia dla niniejszej sprawy fakt, że jak wynika z oświadczenia przedsiębiorcy, nie miały miejsca przypadki pobierania spornej opłaty. Bezprawne było już samo zastrzeżenie, że w określonych okolicznościach przedmiotowa opłata może zostać pobrana, gdyż stosując kwestionowaną regulację zakres odpowiedzialności konsumentów uregulowano w sposób sprzeczny z zapisami ustawy o usługach turystycznych. Na tej podstawie organ antymonopolowy stwierdził, że kwestionowana w niniejszym punkcie praktyka godziła w interesy konsumentów. Jednocześnie praktyka ta naruszała interesy zbiorowe, gdyż była ona wymierzona w nieoznaczoną, szeroką grupę konsumentów, której skład osobowy oraz liczebność ulega ciągłym zmianom.

Przedsiębiorca dokonał zmiany polegającej na wprowadzeniu do umów zawieranych z konsumentami zapisu, na mocy którego nie pobiera się opłaty z tytułu rezygnacji, poza rzeczywistymi kosztami poniesionymi przez biuro, jeżeli uczestnik, odstępując od umowy wskaże osobę spełniającą wszelkie warunki udziału w imprezie, która przejmie umowne obowiązki. Pierwsza z umów przedstawionych przez przedsiębiorcę, w której zamieszczono nową regulację, pochodzi z 17. 11. 2005r. (karta nr 131) w związku z czym stwierdzono, że z tym dniem doszło do zaniechania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w niniejszym punkcie.

2. Przedsiębiorca stosował w umowach zawieranych z konsumentami postanowienie o następującej treści: *„Tylko zadziałanie tzw. „sił wyższych” zwalnia Biuro od gwarancji niezmienności ceny imprezy turystycznej, będącej przedmiotem umowy: np. decyzje władz państwowych mające wpływ na ceny: paliw i transportu, żywności, opłat urzędowych i podatków”*. Zapis ten wzbudził zastrzeżenia organu antymonopolowego, gdyż mógł być niezgodny z art. 17 ust. 1 ustawy o usługach turystycznych, który stanowi, że cena ustala w umowie o świadczenie usług turystycznych może być podwyższona, jeśli taką możliwość

przewidziano w umowie, a organizator wykazał wpływ na jej podwyższenie jednej z następujących okoliczności: wzrostu kosztów transportu, wzrostu opłat urzędowych, podatków lub opłat należnych za takie usługi, jak lotniskowe, załadunkowe lub przeładunkowe w portach morskich i lotniczych, wzrostu kursów walut. Zaznaczenia wymaga fakt, że katalog przyczyn, które mogą uzasadniać zmianę wysokości ceny zawarty w ustawie o usługach turystycznych jest katalogiem zamkniętym i w związku z tym nie może być rozszerzany. Analiza regulacji stosowanej przez przedsiębiorcę wykazała, że poza okolicznościami wskazanymi w art. 17 ust. 1 ustawy o usługach turystycznych, takimi jak wzrost cen paliw i transportu, a więc kosztów transportu, opłat urzędowych i podatków, przedsiębiorca dopuszczał możliwość zmiany ceny imprezy w związku ze zmianą cen żywności. Z porównania regulacji zawartej w w/w przepisie ustawy o usługach turystycznych i w warunkach uczestnictwa stosowanych przez przedsiębiorcę wynika, że Janusz T. zastrzegł możliwość zmiany ceny imprezy z przyczyn wykraczających poza katalog ustawowy. W związku z tym działanie przedsiębiorcy zostało uznane za bezprawne. Janusz T. swoimi działaniami naruszył zbiorowe interesy konsumentów, gdyż praktyka przez niego stosowana była wymierzona w nieoznaczoną, liczną grupę konsumentów, zarówno tych, którzy już zawarli umowy, jak i jego potencjalnych kontrahentów. W związku z powyższym należało orzec, że przedsiębiorca dopuścił się naruszenia art. 23 a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W ramach zmiany wzorca umownego, o jakiej była mowa powyżej, przedsiębiorca dokonał modyfikacji zapisu określającego przesłanki zmiany ceny imprezy. W jej wyniku w pkt. 2.11 wprowadzono następującą klauzulę o treści zgodnej z treścią art. 17 ust. 1 ustawy o usługach turystycznych: *„Wpływ na podwyższenie ceny imprezy mogą mieć tylko następujące okoliczności: wzrost cen transportu, wzrost opłat urzędowych, podatków lub opłat należnych za takie usługi, jak lotniskowe, załadunkowe w portach morskich i lotniczych, wzrost kursów walut”*. W toku postępowania przedsiębiorca przekazał wzorzec umowy zawierający w/w klauzulę, a także umowy faktycznie zawarte z konsumentami zawierające ten zapis, z których pierwsza pochodzi z dnia 17. 11. 2005r. (karta nr 131). W związku z tym organ antymonopolowy stwierdził, że doszło do zaniechania stosowania niedozwolonej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w niniejszym punkcie decyzji z dniem 17. 11. 2005r.

IV. Art. 14 ust. 3 ustawy o usługach turystycznych stanowi, że *„Organizatorzy turystyki, organizujący imprezy turystycznej za granicą, mają obowiązek zawarcia na rzecz osób uczestniczących w tych imprezach umów ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia”*. Organ antymonopolowy powziął podejrzenie, że przedsiębiorca może stosować bezprawną praktykę godzącą w zbiorowe interesy konsumentów niezgodną z wyżej przywołaną regulacją ustawy o usługach turystycznych, co mogło prowadzić do sytuacji, w której nie wszyscy uczestnicy zagranicznych imprez turystycznych byłiby objęci wymaganym ubezpieczeniem od kosztów leczenia i następstw nieszczęśliwych wypadków. Na fakt, że to nie przedsiębiorca zawiera umowy ubezpieczenia, o jakich mowa powyżej, wskazywały zapisy umowne mówiące o tym, że w przypadku wyjazdów indywidualnych, tj. bez pilota, ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia nie wchodzi w cenę imprezy, a uczestnik wykupuje je samodzielnie. Zapisy zawarte we wzorcach umownych stosowanych przez przedsiębiorcę, a tym samym zapisy umów faktycznie zawartych z konsumentami mogły wskazywać na to, że ciężar zawarcia przedmiotowych umów ubezpieczenia został przerzucony na konsumentów. Powyższe mogłoby doprowadzić do sytuacji, w której uczestnik mógłby nie wykupić stosownego ubezpieczenia. W toku postępowania przedsiębiorca oświadczył, że wszyscy uczestnicy organizowanych przez niego wycieczek zagranicznych są objęci stosownym ubezpieczeniem (karta nr 21). Należy też zwrócić uwagę na zapis pkt. 2.13 warunków uczestnictwa, który stanowił, że w sytuacjach, o jakich mowa powyżej, uczestnik wykupuje

polisę w biurze lub u jego agenta. Na dowód tego, że konsumenci są każdorazowo obejmowani ubezpieczeniem przedsiębiorca przesłał przykładowe umowy ubezpieczenia (karty nr 121 – 123). Wyżej przedstawione fakty wskazują na to, że konsumenci korzystający z usług biura podróży „TOP” byli objęci wymaganym ubezpieczeniem, które zapewnił organizator. W tym miejscu warto wskazać, że nawet jeśli miałyby miejsce sytuacja, w której konsument zawarłby indywidualnie umowę ubezpieczenia, lecz byłby objęty ubezpieczeniem od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia, spełniony byłby cel przepisu art. 14 ust. 3 ustawy o usługach turystycznych, gdyż osobie tej przysługiwałaby konieczna ochrona.

W świetle powyższych ustaleń należy stwierdzić, że przedsiębiorca nie stosuje praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na niezawieraniu na rzecz konsumentów – uczestników zagranicznych imprez turystycznych umów ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia. W związku z tym, zgodnie z art. 23 d w związku z art. 23 a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów należało orzec, jak w pkt. IV niniejszej decyzji.

W tym miejscu warto podkreślić, że przedsiębiorca dokonał zmiany treści stosowanych przez niego warunków uczestnictwa, w wyniku której zapis, który wzbudził wątpliwości organu antymonopolowego zastąpiono postanowieniem, z którego jednoznacznie wynika, że biuro zobowiązuje się do zawarcia umowy ubezpieczenia, a w przypadku wyjazdów indywidualnych uczestnikowi przysługuje prawo wyboru ubezpieczyciela i typu polisy.

V. Zgodnie z art. 75 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów organ antymonopolowy rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 72 ustawy, jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku organ antymonopolowy stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty tego postępowania.

Postępowanie w sprawie stosowania przez Janusza T., prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Firma Handlowo – Usługowa - Biuro Turystyczne „TOP”, praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostało wszczęte z urzędu. W wyniku tego postępowania Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w punktach I – III sentencji decyzji stwierdził naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Kosztami niniejszego postępowania dla organu antymonopolowego, są wydatki związane z korespondencją prowadzoną z przedsiębiorcą. W związku z powyższym organ antymonopolowy postanowił obciążyć Janusza T. kosztami postępowania w wysokości 54 zł (słownie: pięćdziesiąt cztery złote).

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000 **w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.**

Na postanowienie zawarte w punkcie V niniejszej decyzji, na podstawie art. 78 ust. 6 ustawy antymonopolowej w związku z 479²⁸ § 1 pkt 2 k.p.c. przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy antymonopolowej w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od daty jej

doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

DYREKTOR DELEGATURY
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI
I KONSUMENTÓW W KATOWICACH

Alicja Kral